

Nr. 3.

Warszawa, dn. 1 lutego 1938 r.

Ogóln. zbioru Nr. 696

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 5.94-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TRESC NUMERU: Centralny Okręg Przemysłowy (COP). — Rozwój polskiego przemysłu narzędziowego na tle działalności Grupy Producentów Narzędzi P. Z. P. M. — Wiadomości związkowe. — Rynek metali w 1937 r. — Wiadomości z zagranicy. — Obwieszczenie.

W trzecią rocznicę śmierci

ś. † p.

Stanisława Jana

OKOLSKIEGO

Wiceprezesa Rady i Zarządu Pol. Związku Przemysłowców Metalowych,
Pioniera i wielkich zasług Działacza Przemysłu Metalowego w Polsce

w dniu 4-tego lutego 1938 r. odbędzie się nabożeństwo żałobne o godz. 9-tej rano
w kościele Karmelitów na Krak. Przedmieściu w Warszawie.

POLSKI ZWIĄZEK PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

Centralny Okręg Przemysłowy (COP)

Projekt C.O.P. powstał pod nazwą „Trójkąta bezpieczeństwa“ w latach 1928/29 (D. U. R. P. 36/28, poz. 329 — 12/29, poz. 100). Obecnie granice C.O.P. zostały znacznie rozszerzone.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA:

C.O.P. powstaje na ziemiach mało uprzemysłowionych, szczególnie w południowej i wschodniej części, gęsto zaludnionych, odpowiada swym położeniem geograficznym obronności kraju, a znajdujące się mało wyzyskane bogactwa naturalne w dużym stopniu rokurują jego samowystarczalność.

OBSZAR I ZALUDNIENIE:

C.O.P. obejmuje teren 44 powiatów, wchodzących w skład 4 Województw: Kieleckiego, Krakowskiego, Lubelskiego i Lwowskiego,
o łącznym obszarze 58.669 km²,
zamieszkałym przez 5.591 tys. mieszkańców,
o przeciętnym zaludnieniu ca. 95 mieszkańców na 1 km².

POGRANICZNE POWIATY C.O.P.'u STANOWIĄ:

Od zachodu powiaty: Konecki, Jędrzejowski, Pinchowski, Brzeski, Nowosądecki.

Od południa: Gorlicki, Jasielski, Krośnieński, Leski.

Od wschodu: Dobromilski, Przemyski, Lubaczowski, Tomaszowski, Hrubieszowski, Chełmski.

Od północy: Włodawski, Lubartowski, Puławski, Kozienicki, Radomski, Opoczyński.

PODZIAŁ C.O.P. NA REGIONY:

Stosownie do charakteru gospodarczego i przyślych zadań C.O.P. dzieli się na 3 regiony:

A — region Kielecki tworzy w i surowców, posiada zapasy użytecznych kopaliny, niezbędnych dla przemysłu metalowego i mineralnego, żelazki, piryty, kamień drogowy i budowlany, wapnienie, fosforyty, kwarcyty, gliny i t. p.

Obejmuje 8 powiatów: Iłżecki, Jędrzejowski, Kielecki, Konecki, Kozienicki, Opatowski, Opoczyński, Radomski, o łącznej powierzchni 14.188 km² i zaludnieniu 1.256.400 mieszkańców.

B — region „Lubelski“ aprowizacyjny, posiada przeważnie żyzne gleby, dające naturalną podstawę dla rolnictwa i przemysłu spożywczego. W regionie istnieją większe wytwórnie maszyn i narzędzi rolniczych z dużym programem wytwórczości.

Obejmuje 9 powiatów: Chełmski, Lubartowski, Lubelski, Hrubieszowski, Krasnostawski, Zamojski, Włodawski, Puławski, Tomaszowski o łącznej powierzchni 15.452 km² i zaludnieniu 1.366.800 mieszkańców.

C — Region „Sandomierski“ przetwórczy, posiada złoża surowców energetycznych, jak ropy naftowej, gazu ziemnego oraz zasoby energii elektrycznej. Poza tym surowce dla przemysłu chemicznego, przetwórczego, metalowego, mineralnego, drzewnego i t. p.

Obejmuje 26 powiatów: z województwa Lubelskiego: Janowski, Bilgorajski; z województwa Kieleckiego: Pińczowski, Stopniński, Sandomierski; z woje-

wódzwa Krakowskiego: Brzeski, Tarnowski, Ropeczycki, Dąbrowski, Mielecki, Nowosądecki, Gorlicki, Jasielski; z województwa Lwowskiego: Rzeszowski, Łańcucki, Przeworski, Jarosławski, Lubaczowski, Tarnobrzelski, Niżański, Kolbuszowski, Krośnieński, Brzozowski, Sannocki, Leski, Dobromilski, Przemyski, o powierzchni 29.029 km², o zaludnieniu 2.967,9 mieszkańców.

Należy zaznaczyć, że podana klasyfikacja C.O.P. określa jedynie zasadnicze tendencje, jakie mają być nadane poszczególnym regionom. Nie przekreśla to niczym koniecznych wzajemnych przenikań tak natury surowcowej, aprowizacyjnej jak i przetwórczej; dotyczy to będzie przede wszystkim produkcji o charakterze pomocniczym.

Sandomierz jest środkowym punktem w stosunku dla C.O.P. położony przy ujściu Sanu, odległy ca o 200 klm. od Warszawy, Lwowa i Krakowa, ma połączenia z resztą regionów siecią kolejowych i dróg bitych. Sandomierz z położenia swego centralnego jest predystynowany na siedzibę Władz Okręgu i biur administracji.

POŁĄCZENIA KOLEJOWE C.O.P.

1) Warszawa, Radom, Skarżysko, Wierzbnik (Starachowice), Ostrowiec, Ćmielów, Sandomierz, Stalowa Wola, Rzeszów, Lwów.

2) Sandomierz, Tarnobrzeg, Mielec, Dębica, Tarnów, Kraków.

3) Sandomierz, Rozwadów, Kraśnik, Lublin, Chełm — Kowel, Włodzimierz Wołyński, Brześć.

4) Sandomierz, Ostrowiec, Skarżysko, Końskie, Koluszki, Łódź i Częstochowa.

DROGI BITE:

C.O.P. jest pokryty szeregiem dróg bitych lepszych i gorszych, na których rozwija się dogodna komunikacja autobusowa i samochodowo-towarowa.

ŻEGLUGA:

Sieć komunikacyjna wodna jest mało rozwinięta i wyzyskana, wskutek braków regulacyjnych tych rzek. Z portów już istniejących w C.O.P. należy wymienić Puławę i naprzeciw Sandomierza Nadbrzezie, gdzie są urządzenia portowe, następnie Sandomierz (lewy brzeg Wisły), Zawichost, Dęblin, Kozienice.

TELEONY:

Ministerstwo Poczty i Telegrafów układa kable i przeprowadza rozgałęzienia na terenie C.O.P.

ŹRÓDŁA ENERGII:

Zasilenie energią C.O.P. oparło się o zasadniczy program energetyczny, którego jest podstawą skupienie wytwórczości w zakładach, znajdujących się przy źródłach energii i doprowadzenie jej do ośrodków konsumpcji.

ENERGIA ELEKTRYCZNA:

Plan elektryfikacyjny C.O.P. uwzględnia wykorzystanie różnorodnych zasobów energii przez użytkowanie istniejących już siłowni i wybudowanie nowych, opartych o źródła energii węgla, gazu ziemnego i wody. Zakłady te mają być połączone główną siłą

zbiornicą Podkarpacką, od której prowadzić będą magistrale wysokiego napięcia zbiegające się w Warszawie.

do okręgu Radomsko-Kieleckiego. Gaz ziemny jest cennym paliwem i stanowi w istniejących zakładach przemysłowych nie tylko równorzędną rezerwę dla jedyne-

Z.E.O.R.K. na terenie C.O.P. już zelektryfikował 15 powiatów, obszar o powierzchni zgórą 19.000 klm², przeprowadzając linie wysokiego napięcia i niskiego napięcia około 1.600 klm², przy obecnym stanie rzeczy linie Z.E.O.R.K'u elektryfikują ca 300 zakładów przemysłowych.

GAZY ZIEMNE:

o wartości ca 9.000 kalorii pod ciśnieniem 30 atm. bieżną rurociągami od Zagłębia Jasielskiego na północ

go dotychczas paliwa węgla, ale i umożliwi szerokie jego zastosowanie w procesach przetwórczych.

ROZMIESZCZENIE PRZEMYSŁÓW:

Przy przeznaczaniu terenów dla zabudowy przemysłowej, brane są pod uwagę następujące względy: surowcowy, ludnościowy, komunikacyjny, energetyczny, natury specjalnej.

St. Janiszewski.

Rozwój polskiego przemysłu narzędziowego na tle działalności Grupy Producentów Narzędzi P.Z.P.M.

Dn. 5 lutego b. r. z okazji 5-lecia Grupy Producentów Narzędzi Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych odbędzie się w Warszawie Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy na którym wygłoszony zostanie odczyt pod tytułem „Rozwój polskiego przemysłu

narzędziowego na tle działalności Grupy Producentów Narzędzi P. Z. P. M.

Poniżej podajemy streszczenie odczytu:

Nie ma ani jednego przykładu podobnego do historii Grupy, aby jakaś gałąź produkcji powstała i roz-

winęła się w kilka lat nie z inicjatywy jakiejś moźnej jednostki, względnie państwa, ale przez zbiorowy wysiłek grona konkurencyjnych przedsiębiorstw przemysłowych, które w imię wspólnego dobra, z całym zaufaniem z góry powierzyły stworzonemu przez siebie zrzeszeniu troskę o kierunek i metodę pracy nad uruchomieniem wytwórczości.

Nie wiele jest też przykładów, aby powstanie nowej gałęzi produkcji nastąpiło równie szybko.

Dlatego też analiza działalności Grupy Prod. Narz. zasługuje na zainteresowanie, gdyż zawiera w sobie wiele elementów godnych uwagi, mogących nawet, w chwili obecnej, stanowić pewien przyczynek do toczących się dyskusji na temat struktury z r z e s z e ń g o s p o d a r c z y c h.

Do 1933 r. z olbrzymiej gamy programu produkcji narzędzi, wytwórczość polska reprezentowaną była tylko przez nieliczną grupę wyrobów, których wartość nie przekraczała nigdy 10% normalnego zapotrzebowania rynkowego, jakościowo stanowiąc naogół raczej średniej klasy towar.

Rynek polski był całkowicie uzależniony od importu z zagranicy, którego wartość sięgała sumy do 30 mln. zł.

Poniższe zestawienie ilustruje stan importu narzędzi do Polski w latach 1926, 1927 i 1928:

1926 r.	12.942.000 zł.
1927 r.	28.577.000 zł.
1928 r.	22.963.000 zł.

Oczywiście nie można nie podkreślić niebezpieczeństwa, jakie na skutek takiego stanu rzeczy istniało dla całości przemysłu polskiego, który wobec braku rodzimej produkcji, mógł w razie izolacji granic, popaść w poważne trudności. Jakakolwiek przeszkoda w imporcie mogła zahamować normalny bieg przedsiębiorstw. Nic też dziwnego, że pragnąc zapobiec temu niebezpieczeństwu i dążąc do niezależności warsztatów, niektóre większe przedsiębiorstwa, jak Cegielski, Stowarzyszenie Mechaników, Pierwsza F-ka Lokomotyw, Skoda, a także koncerny państwowe, PWU i PZInż. uruchomiły na swoje potrzeby specjalne oddziały narzędziowe, w których wykonywano jednostkowo najniezbędniejsze specjalne narzędzia i przyrządy fabrykacyjne.

W pełnym tego słowa znaczeniu przemysł narzędziowy reprezentowało tylko kilka przedsiębiorstw: oddział wiertel i pił w Hucie Pokój, fabryka narzędzi do gwintowania J. Dziewulskiego, fabryka narzędzi rzemieślniczych „Grakona“, fabryki pilników Sosnowskiego i Meyerholda oraz parę pomniejszych przedsiębiorstw. Fabryki te o produkcji zbyt małej dla odegrania większej roli na rynku, istniały dzięki temu, że bądźto jak Huta Pokój i „Grakona“ opierały swoją egzystencję na rentowności innych oddziałów fabrykacyjnych, bądź też, że jak Sosnowski i Dziewulski ograniczyły się do obsługi szczytłego lokalnego rynku, bądź też wreszcie, jak Meyerhold, opierały swoją działalność o zagraniczną fabrykę tego działu.

Próby wypłynięcia na szersze wody były z całą bezwzględnością tłumione przez konkurencyjne fabryki zagraniczne. Rozwijający produkcję pilników Hosvib musiał upać. ten sam los spotkał poprzednika f. Grakona firmę Granobs.

Pewna zmianę sytuacji przyniosła wojna celna polsko-niemiecka oraz kryzys i związane z tym gwał-

towne zmniejszenie się chłonności rynku narzędziowego, który ilustrują poniżej podane cyfry importu narzędzi:

1927 r.	28.577.000 zł.
1932 r.	4.382.000 zł.
1933 r.	4.339.000 zł.

Jednocześnie zaś brak zatrudnienia w fabrykach przemysłu mechanicznego spowodował, że kierownicy tych fabryk poczuli szukać nowych możliwości zatrudnienia swoich warsztatów.

W szczególnie kłopotliwej sytuacji znalazły się te fabryki, które posiadały u siebie własne narzędziownie i były zmuszone pozbywać się personelu najbardziej wykwalifikowanego, jakim jest rzemieślnik narzędziowy.

Pod koniec 1932 r. rzucony zostaje projekt skoordynowania wysiłków nad realizacją projektów uruchomienia produkcji narzędzi w narzędziowniach fabrycznych.

Na zebraniu organizacyjnym, jakie odbyło się 6 lutego 1933 r. następujące fabryki podpisują akt założenia Grupy Producentów Narzędzi: „Huta Pokój“ — wytwarzająca wiertła i piły, J. Dziewulski i S-ka — wytwarzająca narzędzia gwinciarские, Wytwórnia Świdrów i Narzędzi Mossey i S-ka — wytwarzająca świdry do drzewa, Gloria — wytwarzająca piłki do metali, Polskie Zakłady Skody, H. Cegielski, Stow. Mechaników Polskich z Ameryki — wszystkie trzy posiadające narzędziownie fabryczne bez określonego programu, Perun — fabryka tlenu, rozpoczynająca produkcję sprzętu do spawania, Parysów — dysponujący dość dużą kuźnią, K. Rudzki i Perkun.

Niedługo później, bo 6 marca 1933 r. zostaje zwołane do Warszawy pierwsze Walne Zgromadzenie Grupy, na którym konstytuują się jej władze w osobach: pp. Jan Piotrowski — prezes, Leon Ciechomski, Edward Neumark, Henryk Poreyko, Aleksander Rąbalski i Kazimierz Wretowski — członkowie Zarządu, Stefan Gruchała — sekretarz.

W ogólnych zarysach 5-letni program prac Grupy kształtował się następująco:

Najpilniejszym zadaniem było zorientować się, jakie możliwości produkcyjne istnieją w fabrykach krajowych. Wyrazem tych prac było wydanie pierwszego „Spisu Narzędzi“.

Równocześnie przeprowadziła Grupa bardzo sumiennie badania stanu zapotrzebowania rynkowego, starannie segregując całość programu narzędziowego na grupy w zależności od wielkości zapotrzebowania rynkowego i znaczenia poszczególnych narzędzi. Materiał ten posłużył fabrykom za punkt wyjścia przy ustalaniu programu rozbudowy produkcji.

Wysiłek wszystkich fabryk był wszędzie duży, czego dowody znajdują się w cyfrach ilustrujących stopień opanowania rynku krajowego.

1932 —	3,2 zł.
1933 —	6,7 „
1934 —	12,1 „
1934 —	22,2 „
1936 —	32,5 „
1937 —	39,6 „

Na bezwzględne wyróżnienie nie nastęrczające absolutnie żadnych zastrzeżeń zasługuje olbrzymi i entuzjastyczny wysiłek, jaki włożony został w sprawę realizacji programu rozbudowy przemysłu narzędzi-

wego przez świat techniczny reprezentowany w narzędziowniach.

Ogromnej wagi była sprawa zaopatrzenia wytwórców narzędzi w podstawowy surowiec to jest stal. Kto porówna katalogi stalowni z przed 6 lat z dzisiejszymi ten łatwo oceni ile w ciągu tych 5 lat zrobiono. Na podkreślenie zasługuje metoda, jaką zastosowała Grupa w realizacji tego postulat. Oto przyciągnięto stalownie do współpracy w Grupie analizując wspólne problemy materiałowe i wytwarzając pomiędzy obu stronami tak przyjemną atmosferę, że w ciągu 5 lat cały wielki przemysł przetwórczy, zrzeszony w Grupie, przestawił się na stal krajową, a cały ten okres czasu nie wywołał ani jednego poważniejszego zatargu.

Prowadząc z jednej strony akcję rozbudowy programu produkcji krajowej i podniecając ruch inwestycyjny i reorganizację narzędziowni, trzeba było jednocześnie z drugiej strony dbać o to, aby rosnąca produkcja krajowa znalazła zbyt.

Dwie były możliwe tu drogi: pozyskać świat kupiecki i tym sposobem eliminować towar zagraniczny lub też starać się zdobyć bezpośrednio zaufanie konsumentów.

Kierownictwo wybrało drugą drogę. Aby pozyskać kupców trzeba było móc dać im korzystniejsze warunki od zagranicy. Przy należytej zrationalizowanych warsztatach narzędziowych i premiach eksportowych próżno byłoby się kusić o pozyskanie kupiectwa.

Propaganda Grupy przeprowadzona została w następujących etapach. Pierwszy „Spis Narzędzi“, jaki ukazał się w 1933 r., który rozesłano bezpłatnie wszystkim fabrykom przemysłu metalowego, miał na celu pobudzić zainteresowanie i wywołać korespondencję z podanymi w nim wytwórcami. Był on posunięciem obliczonym na efekt obustronny. Odbiorca dowiedział się, że może w kraju nabyć narzędzia, w które od lat zaopatrywał się zagranicą. Ale i wytwórca a raczej „kandydat na wytwórcę“, który w ślad za ukazaniem się „Spisu“ dostał szereg zapytań od konsumentów, przekonał się, że warto interesować się sprawą narzędziową.

W tym samym czasie odczytem radiowym informuje Grupa o swoich poczynaniach, apelując o poparcie ich.

W 1934 r. Grupa wystąpiła na Targach Poznańskich z pierwszym własnym stoiskiem, w którym wzięły udział wszystkie wytwórnie narzędzi, już jako tako nastawione na obsługę klientów z zewnątrz. Udział Grupy w Targach był pierwszym w historii naszego wystawiennictwa wypadkiem, żeby jakiś nieskartelizowany dział wytwórczości wystąpił jednolicie pod wspólną firmą, nie różniczkując wyglądu stoisk i sposobu pokazu w zależności od zasobności firm.

W tym samym 1934 r. ukazuje się pierwszy numer — czasopisma propagandowego Grupy pod nazwą „Wiadomości Grupy Producentów Narzędzi P.Z. P.M.“. Czasopismo to wydawane w dużym nakładzie dociera po dziś dzień bezpłatnie do wszystkich niemal warsztatowców, wśród których, dając im wskazówki praktyczne dla pracy warsztatowej, szerzy myśl stosowania w warsztatach narzędzi krajowej produkcji.

Obok publikacji przeprowadza Grupa skuteczną propagandę wśród inżynierów, organizując w porozumieniu z organizacjami zawodowymi inżynierów, odczyty w Warszawie, Poznaniu i Lwowie.

Doceniając w pełni materialne i moralne znaczenie państwa jako konsumenta narzędzi, Grupa rozpoczęła pod koniec 1933 r. starania u Władz, aby państwowe instytucje kupowały narzędzia krajowej produkcji. Akcja ta znalazła jaknajzyczliwsze przyjęcie w Min. Spraw Wojskowych, które specjalnym zarządzeniem poleciło kupowanie polskich narzędzi. Ta decyzja M. S. Wojsk., będącego przez swoje formacje i przedsiębiorstwa poważnym konsumentem narzędzi, stała się silnym bodźcem dla rozwoju produkcji narzędzi w Polsce.

Dysponując już okazałymi możliwościami produkcyjnymi — realizuje Grupa w 1935 r. myśl inż. Po reyki, wprowadzenia specjalnego znaku towarowego G.P.N., którego zadaniem jest wskazywanie, że narzędzia zostały wykonane w kraju z polskiego surowca. Znak ten, przyjęty w wielu fabrykach, stał się jakgdyby dowodem szlachectwa towaru i pozwolił niejednej fabryce na skuteczniejsze forsowanie swojej sprzedaży.

Systematycznie prowadzona rozbudowa przemysłu narzędziowego, odbywająca się w atmosferze szlachetnej rywalizacji wytwórni, dopingowanych i tym, że rok rocznie na Pokazie Narzędzi, jaki urządza Grupa na Targach Poznańskich, muszą wykazać się dorobkiem swojej pracy, sprawiła, że gdy w 1936 r. zrealizowaną została w Warszawie Wystawa Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego, dział narzędzi wystąpił najokazalej, imponując nie tylko jednolitością pokazu kilkudziesięciu wytwórni — co świadczyło o sile i spójności wewnętrznej Grupy — ale co ważniejsze budząc podziw wysokim poziomem pokazanych wyrobów, co znalazło swój wyraz nie tylko w fachowej prasie krajowej lecz również i zagranicznej.

Rok 1937 przyniósł nadspodziewany wzrost popytu na narzędzia, zmuszając warsztaty do pełnego wysiłku, aby sprostać zapotrzebowaniu, to też w roku tym, mimo powołania do pracy nowych wytwórni, przekroczoną zostaje teoretycznie obliczona maksymalna zdolność produkcyjna przemysłu narzędziowego. Wszystkie fabryki narzędzi podejmują, ze zdwojonym wysiłkiem nowe inwestycje, czyniąc znaczne zamówienia na obrabiarki.

Przewidując, że w początkach 1938 r. wszystkie środki obiegowe, zwłaszcza mniejszych fabryk narzędzi zostaną unieruchomione w inwestycjach, przystępuje Grupa do realizacji własnej koncepcji dostarczenia członkom środków obrotowych.

Już w kwietniu 1937 r. rozpoczęte zostają prace nad uruchomieniem specjalnej placówki finansowej, której zadaniem byłaby obsługa kredytowa przemysłu narzędziowego.

Po przewycięzeniu szeregu nieoczekiwanych trudności, pod koniec 1937 r. zakończone zostają prace organizacyjne nad powołaniem do życia „Spółdzielni Kredytowej Przemysłowców Metalowych“. Z wdzięcznością i uznaniem podkreślić należy życzliwe poparcie, jakiego doznała organizująca się Spółdzielnia w M. S. Wojsk., które dając w ten sposób dowód zaufania dla Grupy — zezwoliło podległym przedsiębiorstwom państwowym na przystąpienie do organizującej się spółdzielni z kapitałem po 10.000 zł. każde i gwarancją po zł. 50.000.

„Spółdzielnia Kredytowa Przem. Metal.“, na której czele stanęli działacze Grupy rozpoczęła swą działalność w dniu 5 lutego b. r.

Reasumując, wyniki pierwszego pięciolecia działalności Grupy Producentów Narzędzi można ująć w następujące punkty:

1. stworzono przemysł narzędziowy w Polsce.
2. zwiększono produkcję narzędzi z 3.0 milj. na 39.0 milj. zł.
3. osiągnięto, że udział produkcji krajowej w pokryciu zapotrzebowania rynku polskiego wzrósł z 10% na 80%.
4. stworzono zwartą jednolitą organizację reprezentującą 90% wartości produkcji krajowej narzędzi.

Analizując działalność Grupy należałoby podkreślić, że oprócz wartości materialnych jakie przyniosła swym członkom, na co niech posłuży fakt, że ilość członków — 9 w roku 1933 wzrosła do — 47 w

roku 1937, spełniła w pierwszym rządzie misję gospodarczo społeczną.

Po pierwsze: uniezależniając przemysł krajowy od zbędnego importu zagranicznego, podwyższając tym samym jego potencjał mobilizacyjny.

Po drugie: — zaoszczędzając dla gospodarki narodowej i bilansu płatniczego dziesiątki milionów złotych.

Po trzecie: dając pracę całej rzeszy pracowników fizycznych i umysłowych przez zwiększenie zatrudnienia w działach narzędziowych fabryk zrzeszonych.

Wreszcie po czwarte: stwarzając jednolitą i zwartą organizację przemysłową, reprezentującą 90% wartości produkcji krajowej, zaprzęgając fabryki do wysiłku wspólnego i programowego.

WIADOMOŚCI ZWIĄZKOWE

Posiedzenie Zarządu P. Z. P. M.

18 stycznia r.b. odbyło się pod przewodnictwem prezesa p. Drzewieckiego posiedzenie Zarządu Związku, na którym omówiono sprawę działalności Spółdzielni Kredytowej Przemysłowców Metalowych i sprawę konferencji z hutami.

W dalszym ciągu obrad przyjęto do wiadomości sprawozdanie z prac organizacyjnych Związku nad rozbudową przemysłu metalowego w Centralnym Okręgu przemysłowym i przyjęło w poczet Członków Związku następujące fabryki:

1. Fabrykę Wyrobów Aluminiowych i Blaszanych w Wrszawie.
2. Polskie Fabryki Kabli i Walcownie Miedzi w Ożarowie.
3. Zakłady Mechaniczne A. Bogdański.

Zarząd zatwierdził przeprowadzane prace organizacyjne Działu Bezpieczeństwa Pracy a mianowicie: zaangażowanie instruktora bezpieczeństwa pracy w osobie inż. Lieberta i przystąpienie do opracowania instrukcji oraz filmów dydaktycznych z dziedziny bezpieczeństwa pracy.

Zarząd Grupy Producentów Narzędzi P. Z. P. M.

Dn. 28 stycznia r.b. odbyło się w Warszawie Zebranie Zarządu Grupy Producentów Narzędzi, na którym omówiono wszystkie sprawy związane z organizacją Walnego Zgromadzenia.

W szczególności omówiono: sprawozdanie organizacyjne za 1937 r., plan pracy i budżet na 1938 r. i wylosowano ustępujących 7 członków Zarządu.

W dalszym ciągu obrad postanowiono wziąć udział w tegorocznych Targach Poznańskich, przyjęto w poczet Członków firmy: Bogdański i Silka oraz postanowiono przeprowadzić normalizację części zamiennych opryskiwaczy ogrodniczych, wybierając na referenta sprawę p. E. Piaszczyńskiego.

Z Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego

W dniu 27 stycznia b.r. odbyło się posiedzenie Zarządu Grupy, na którym m. in. przedyskutowano szereg postulatów w zakresie ulg motoryzacyjnych,

które Grupa wysunie w odpowiednim memorjale do miarodajnych czynników, a dotyczących:

1. *Obniżenia ceny materiałów pędnych,*
2. *ulg podatkowych.*
3. *Zwolnienia nowych pojazdów ciężarowych od opłat na Fundusz Drogowy*
4. *Ustawy o rejestrowym prawie rzeczowym na pojazdach mechanicznych.*

Jednocześnie Grupa przygotowuje materiał, dla mającej się odbyć konferencji w Międzyministerjalnej Komisji Dla Spraw Motoryzacji Kraju.

Rada Grupy Odlewni P. Z. P. M.

W dniu 28 stycznia odbyło się zebranie Rady Grupy przy P.Z.P.M., na którym po złożeniu sprawozdania ogólnego i finansowego z działalności Grupy Odlewni została omówiona m. innymi sprawą wprowadzenia znaku ochronnego dla odlewni zrzeszonych w Grupie.

Rada Grupy wypowiedziała się za wprowadzeniem znaku ochronnego, podkreślając korzystne tak dla producenta, jak i konsumenta momenty, zaznaczając jednocześnie, że cechowanie odlewów pozostaje w ścisłym związku z kwalifikacją odlewni. Wobec zasadniczego charakteru powyższej sprawy postanowiono przedstawić wniosek o znaku ochronnym jako jeden z punktów najbliższego Walnego Zgromadzenia Grupy.

Dział Bezpieczeństwa Pracy przy Polskim Związku Przemysłowców Metalowych

Jako dalszy etap realizowania programu akcji zwalczania wypadków przy pracy, nakreślonego przez Komisję Bezpieczeństwa Pracy przy Polskim Związku Przemysłowców Metalowych, został utworzony przy Związku i rozpoczął już swą działalność Dział Bezpieczeństwa Pracy.

Głównym zadaniem Działu jest praca w terenie, a więc organizowanie kół bezpieczeństwa pracy w fabrykach, oraz pomoc w prowadzeniu przez fabryki systematycznej akcji zwalczania wypadków.

Na życzenie poszczególnych firm inżynier bezpieczeństwa pracy naszego Związku p. Stanisław Lie-

bert, który doniedawna zajmował stanowisko inspektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, będzie odwiedzać fabryki celem udzielenia pomocy w zakresie organizacji służby bezpieczeństwa pracy oraz rad i wskazań odnośnie urządzeń, zabezpieczających pracę. Nie pociąga to za sobą żadnych kosztów dla fabryki.

Pragniemy aby możliwości, jakie stoją do dyspozycji naszych członków, były w pełni wykorzystywane. Prosimy o zgłaszanie się zainteresowanych fabryk celem uzgodnienia terminu przybycia związkowego inżyniera bezpieczeństwa pracy.

Dział bezpieczeństwa pracy udziela poza tym wszelkich wyjaśnień w zakresie prowadzenia akcji bezpieczeństwa pracy, opracowuje instrukcje i przepisy bezpieczeństwa pracy, organizuje pogadanki i wykłady i t. p.

Dział bezpieczeństwa pracy Związku mieści się w lokalu Wzorcowni Osłon przy Muzeum Techniki i Przemysłu (Tamka 1, II piętro) co pozwala na łatwiejsze użytkowanie biblioteki i zbioru modeli posiadanych przez „Wzorcownię“.

Dział bezpieczeństwa pracy czynny jest codziennie od godz. 9-ej do 3-ej, tel. 3.11-33.

Kształcenie zawodowe pracowników przemysłu metalowego

27 stycznia r. b. w lokalu Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie odbyła się duża konferencja w sprawie kształcenia i doszkalcenia zawodowego pracowników przemysłu metalowego organizowana przez Komisję Oświatową Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich.

Na konferencji byli obecni Pan Minister Opieki Społecznej M. Zyndram Kościałkowski, Wice Minister Spraw Wojskowych A. Litwinowicz, przedstawiciele Ministerstw Spraw Wojskowych, Przemysłu i Handlu, W. R. i O. P., Komunikacji oraz liczni przedstawiciele organizacji branżowych, technicznych i naukowych.

Tematem obrad były następujące referaty:

Dyr. Dep. Szkół Zawodowych, p. Jana Firewicza: „Stan obecny szkolnictwa zawodowego grupy metalowej i możliwości jego rozwoju“.

Prof. inż. L. Uzarowicza: „Dokształcanie uczniów, pracowników wykwalifikowanych i przyuczonych dla potrzeb przemysłu metalowego“.

Dyr. inż. Jana Piotrowskiego: „Szkoly fabryczne w Polsce“.

Prof. inż. L. Uzarowicza: „Sprawa wydawnictw technicznych książkowych“.

Red. inż. Cz. Mikulskiego: „Sprawa uruchomienia czasopisma dla rzemieślników i majstrów“.

Po wysłuchaniu niezmiernie ciekawych, a bardzo gruntownie opracowanych referatów i po przeprowadzonej dyskusji Konferencja uchwaliła szereg wniosków, z których wymieniamy najwięcej zasadnicze:

1. Szkoły typu zasadniczego dla rzemieślników — w dziale przemysłu metalowego wypuszczają w chwili obecnej niedostateczną liczbę fachowców w stosunku do zapotrzebowania przemysłu.

2. Szkolnictwo zawodowe typu zasadniczego będzie mogło przygotować najwyżej tyłu pracowników dla przemysłu metalowego i rzemiosła, ilu wynosi przeciętny ubytek naturalny, nie będzie mogło natomiast zaspokoić zapotrzebowania koniunkturalnego.

3. Racjonalny system kształcenia uczniów i pracowników fabrycznych przemysłu metalowego polega na współdziałaniu praktyki z teorią; system ten może być skutecznie stosowany w szkołach, zakładanych przy fabrykach, jako ośrodkach praktycznego szkolenia uczniów.

4. Obecny rozwój techniki, powodujący coraz dalej idącą specjalizację rzemieślników, zmusza świat techniczny do dokształcania ich na specjalnych kursach funkcyjnych.

5. Kształcenie instruktorów (majstrów) obróbki metali winno mieć na względzie przede wszystkim dokształcanie rzemieślników, upatrzonych przez fabryki na instruktorów, w specjalnych szkołach kształcących według programów, uzgodnionych z odpowiednimi zreszzeniami przemysłu i Ministerstwem W. R. i O. P.

6. W dziedzinie szkolenia i doszkalcenia zawodowego pracowników fizycznych przemysłu metalowego mają szczególnie doniosłe znaczenie fabryczne szkoły i kursy, jako dające wiedzę zawodową, najbardziej przystosowaną do wymagań produkcji. Znaczenie ich uwydatniło się bardzo w okresie obecnej konjunktury wzmoczonego zapotrzebowania odpowiednio wykwalifikowanych pracowników we wszystkich stadiach produkcji — przy bardzo niedostatecznej liczbie absolwentów, dostarczanych przez szkoły zawodowe.

Podniesienie doskonałości produkcji metalowej jest podstawowym zagadnieniem dla wszystkich działów przemysłu i obronności Państwa. W akcji więc rozwoju szkół fabrycznych winien wziąć udział Skarb Państwa i cały przemysł, co nie pomniejsza rozwoju ogólnego planu rozbudowy sieci szkół zawodowych Ministerstwa W. R. i O. P.

7. W wypadkach, kiedy działalność szkoły fabrycznej wykracza poza potrzeby danego przedsiębiorstwa winna ona korzystać z subsydiów Ministerstwa W. R. i O. P. oraz jest dopuszczalne pobieranie przez szkołę opłat od uczniów.

8. W celu pomyślnego „przyuczania“ dorosłych niefachowych pracowników (pomoc fachowa) jest pożądane tworzenie dla nich przy fabrykach odrębnych przejściowych warsztatów, prowadzonych przez instruktorów. W związku z tym należy tworzyć kursy instruktorskie.

9. Realizację szkolenia fabrycznego należy powierzyć komisjom przy związkach branżowych i koncernach prywatnych lub państwowych — z udziałem delegatów Ministerstwa W. R. i O. P. metalowego i szkół mechanicznych, Konferencja, obra-

10. Biorąc pod uwagę dotkliwy brak wydawnictw technicznych dla potrzeb przemysłu, rzemiosła metalowego i szkół mechanicznych. Konferencja obradująca w sprawie kształcenia i doszkalcenia zawodowego pracowników przemysłu metalowego w celu koordynacji i ożywienia działalności wydawniczej prosi S. I. M. P. i Związek Przemysłowców Metalowych o powołanie Komisji wydawniczej, złożonej z przedstawicieli Ministerstwa W. R. i O. P., S. I. M. P., Związku Przemysłowców Metalowych, Izby Przemysłowo-Handlowej, Izby Rzemieślniczych i innych.

Zadaniem tej Komisji będzie:

- a) wyszukanie środków na należyte ożywienie akcji wydawniczej;
- b) opracowanie programu prac wydawniczych

na okres najbliższy — w myśl powyższych postulatów;

c) ustalenie i wydanie wskazówek dla autorów;
d) rozdział prac wydawniczych na okres 1938/39 między poszczególne instytucje.

11. Jednym z doniosłych czynników akcji kształcenia i dokształcania rzemieślników i majstrów przemysłu metalowego oraz narzędziem krzewienia kultury technicznej kraju, jest wydawnictwo czasopiśma fachowego dla rzemieślników i majstrów na odpowiednim poziomie technicznym na wzór dawnego „Mechanika”. Wydawnictwo takie winno być podjęte w możliwie najkrótszym czasie i prowadzone przez Stowarzyszenie Inżynierów Mechaników Polskich, jako organizację, posiadającą odpowiedni aparat wydawniczy oraz jednoczącą przyszłych współpracowników pisma.

Z Biura C. O. P-u P. Z. P. M.

Informacje o C. O. P. udziela w P. Z. P. M. (Warszawa) p. Stanisław Janiszewski, do którego należy kierować wszelkie zapytania osobiste lub telefoniczne (tel. 326-01), zapytania pisemne należy kierować: P. Z. P. M. Warszawa, Marszałkowska 140.

Konferencja w sprawie C. O. P. w Kielcach

W Kielcach 28 grudnia ub. r. odbyło się Zebranie Rady Wojewódzkiej przy udziale posłów Województwa i Władz. Referaty o C. O. P. wygłosili: „O zadaniach C. O. P.” Dyr. Janusz Rakowski i Naczelnik Biura Planowania przy Wiceministrze St. Malessa, a o „projektach drogowych” przedstawiciel M. K. inż. Gajkowiec. W toku dyskusji podkreślono niedostateczny i zły stan dróg, i wysokie spekulacyjne ceny placów pod budowę zakładów przemysłowych, hamujące rozwój Okręgu. Na zebraniu był obecny p. Stanisław Janiszewski z ramienia P. Z. P. M.

Zjazd Komisji Regionalnych Planów Zabudowania

W Warszawie 17 i 18 stycznia r. b. w sali Ministerstwa Spraw Wewnętrznych odbył się I zjazd Przewodniczących Komisji Regionalnych Planów Zabudowania, pod przewodnictwem Wiceministra Korsaka. Zadania Komisji, zakres ich pracy, jej metody, i stosunek do planowania krajowego omówił przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, p. Stanisław Malessa.

C.O.P. a ulgi podatkowe.

Zainteresowanie wzbudziły projekty rządowe o ulgach podatkowych dla C.O.P. Centralny Związek Przemysłu Polskiego, Izby Przemysłowo-Handlowe i Związki Branżowe, złożyły Władzom swe uwagi i wnioski o projektowanych ulgach.

Rewizja stawek ubezpieczenia od wypadków

Na terenie Związku Izb przemysłowo-handlowych prowadzone są obecnie systematyczne prace nad ustaleniem stanowiska samorządu gospodarczego wobec nadesłanego do zaopiniowania projektu zmiany taryfy składek za ubezpieczenie wypadkowe.

Prace te prowadzi Związek Izb w jedenastu podkomisjach branżowych, a mianowicie: górnio-hutniczej, przem. metalowego, chemicznego, mineralnego, budowlanego, włókienniczego i konfekcyjnego, papierniczego i graficznego, garbarskiego, drzewnego, spo-

żywczego, przeds. użyteczności publicznej oraz handlu i usług.

Zadaniem badań podkomisji jest m. in. stwierdzenie, czy oznaczenie w projekcie kategorii i klasy niebezpieczeństwa dla poszczególnych rodzajów przedsiębiorstw jest właściwe.

Import samochodów w 1937 r.

„Agencja „Kabel” podaje, że import samochodów do Polski w ciągu całego r. ub. wyrażił się wartością 14.624 tys. zł., a więc o przeszło 4 milj. zł. więcej niż w ciągu 1936 r. Na uwagę zasługuje fakt, iż przywóz samochodów do Polski i w grudniu utrzymywał się na wysokim poziomie, wynosząc 1.177 tys. zł., a więc nawet więcej, niż w listopadzie r. ub., a prawie dwa razy więcej niż w grudniu 1936 r.

W bilansie rocznym przywóz podwozi samochodowych wykazał zato pewien spadek — z 1.704 tys. do 1.475 tys. zł.

Ze swej strony dodajemy, że powyższe dane nie dają należytego obrazu i są niewystarczające dla sfer przemysłowych, które winny być poinformowane co do szczegółów technicznych importowanych pojazdów mechanicznych. Uważalibyśmy za słuszne podawanie dodatkowych informacji, a mianowicie przy wozach osobowych: markę, pojemność skokową i moc silnika, rodzaj nadwozia (torpedo wz. limuzyna), a przy wozach ciężarowych i autobusach rodzaj silnika, nośność (wzgl. ilość miejsc) i ilość osi.

Produkcja blachy cynkowej, cynkowanej i naczyń blaszanych w roku 1937

W ostatnim zeszycie „Wiadomości Statystycznych” z dn. 25 stycznia r. b. zamieszczone zostały dane, dotyczące produkcji wymienionych artykułów w roku 1937, w porównaniu z rokiem 1936. Przedstawiała się ona następująco:

	1936	1937
Blacha cynkowa	tony 17.735	17.510
	tys. zł. 11.096	12.820
Blacha żel. cynkowana	tony 28.750	24.115
	tys. zł. 16.184	17.251
Naczynia blasz. żel. cynkow.	tony 6.111	7.090
	tys. zł. 5.181	6.553
Naczynia blasz. żel. emaliow.	tony 6.081	8.628
	tys. zł. 13.319	17.675

W porównaniu z rokiem 1936 z czterech wyżej wymienionych artykułów najlepiej kształtowała się w roku ubiegłym produkcja naczyń blasz. żel. emaliowanych, która wzrosła wagowo o 42%, a wartościowo o 33%; następnie produkcja naczyń blasz. żel. cynkowanych, (wzrost wagowy — 16%, wartościowy — 26%.

Natomiast produkcja blachy cynkowej i cynkowanej obniżyła się, wykazując niewielki wzrost wartościowy, który powstał na skutek różnicy cen. (G).

W sprawie wykresów Gantt'a

Czyniąc zadość istotnym potrzebom życia gospodarczego Instytut Naukowy Organizacji i Kierownictwa przystępuje do zorganizowania cyklu wykładów p. t. *Wykresy Gantt'a w biurze i w warsztacie.*

Cykl ten obejmujący wykłady i ćwiczenia praktyczne, ma na celu przygotowanie słuchaczy do sku-

tecznego stosowania wykresów Gantt'a w praktyce zawodowej, zarówno w pracy biurowej, jak i warsztatowej.

Wykłady rozpoczną się w lutym 1938 roku.

Ze względu na ograniczoną ilość słuchaczy, uwarunkowaną charakterem kursu, prosimy o możliwie śpieszne zgłoszenie uczestnictwa delegowanych pracowników.

Projekt ustawy o podatku obrotowym

Na posiedzeniu rady ministrów zatwierdzono projekt ustawy o podatku obrotowym.

Projektowana ustawa zmierza do wprowadzenia w życie ogólnego podatku obrotowego i zlikwidowania podatku przemysłowego.

Preliminarz budżetowy na rok 1938/39 przewiduje w roku bieżącym wpływy ze świadectw przemysłowych w kwocie 24 milionów zł., wpływy z podatku od obrotów w kwocie 246 milj. zł., a ponadto 3,6 milj. zł. z tytułu dodatku do świadectw.

Projekt ten wniesiony będzie do izb ustawodawczych.

Z Grupy Odlewni

Dnia 18 stycznia odbyło się posiedzenie Zarządu a dn. 28. I. Rady Grupy Odlewni na którym omówiono program prac na r. 1938, preliminarz budżetowy oraz projekt wprowadzenia odznaki Grupy dla odlewni w jej skład wchodzących.

Wskaźnik produkcji przemysłowej

Obliczany przez Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen wskaźnik produkcji przemysłowej podniósł się w grudniu roku ub. z 86,8 do 88,3, czyli o 1,7 proc., przewyższając poziom z grudnia 1936 r. o 15 proc. Najsilniejszy wzrost wykazują w dalszym ciągu przemysły zależne od ruchu inwestycyjnego, a więc w szczególności *hutnictwo żelazne i kopalnie rud żelaznych, a także przemysł metalowy i budowlany*. Zwyczajowe tendencje — po stabilizacji cen surowców — przeważały również i w gałęzi dóbr spożywczych. Wzrost produkcji wykazały przemysł włókienniczy, odzieżowy i skórny. Szczególnie silnie, po przejściowym znacznym obniżeniu się w miesiącu poprzednim wzrosła produkcja w przemyśle spożywczym.

Spadek wytwarzania nastąpił w przemyśle mineralnym i węglowym, w związku z trwającą już od kilku miesięcy tendencją redukcji nadmiernych zapasów; na skutek przejściowych czynników przypadkowych — w przemyślach chemicznym, papierniczym i poligraficznym.

Rozbudowa Politechniki we Lwowie

W dniu 28 b. m. Pan Prezydent R. P. przyjął na dłuższej audiencji delegację komitetu budowy wydziału mechanicznego politechniki lwowskiej.

W skład delegacji komitetu budowy wchodził: p. min. komunikacji płk. Juliusz Ulrych, wice-minister oświaty, prof. dr. Jerzy Alexandrowicz, prezes i sekretarz komitetu budowy prof. Geisler i inż. T. Włodek oraz przedstawiciele politechniki: prof. Krukowski i prof. Łukasiewicz.

Delegaci poinformowali Pana Prezydenta o postępie prac związanych z rozbudową politechniki lwo-

wskiej i o wysokości funduszy, jakimi obecnie komitet budowy dysponuje.

Komitet budowy zamierza już z wiosną rozpocząć budowę pierwszych dwóch pawilonów technologicznych, t. j. mechanicznej stacji doświadczalnej i katedry obróbki metali.

Pod koniec audiencji delegaci komitetu budowy prosili Pana Prezydenta o łaskawe przyjęcie protektoratu nad budową. Pan Prezydent przyjął protektorat i wyraził swą zgodę na zwołanie na Zamku posiedzenia komitetu budowy w drugiej połowie lutego r. b.

Wycieczka na Targi Lipskie

Dorocznym zwyczajem organizujemy na tegoroczne Targi Lipskie wycieczkę Członków naszej organizacji.

Poniżej podajemy pełny program wycieczki na Targi Lipskie.

5.III	godz. 22.20	— wyjazd z Warszawy.
6.III	" 8.03	— przyjazd do Berlina Frd. przewiezienie na Anh, Bhf.
6.III	" 9.25	— wyjazd do Lipska.
6.III	" 11.08	— przyjazd do Lipska, przewiezienie do hotelu.
7.III		— zwiedzanie Targów.
8.III		— zwiedzanie Targów.
9.III		— zwiedzanie Fabryk.
9.III	" 19.04	— wyjazd do Berlina.
9.III	" 20.48	— przyjazd do Berlina, przewiezienie do hotelu.
60.III		— pobyt w Berlinie, zwiedzanie fabryk.
10.III	" 23.30	— przewiezienie na dworzec.
10.III	" 24	— wyjazd do Warszawy.
11.III	" 9.03	— przyjazd do Warszawy.
- Cena zł. 330 — obejmuje:
- paszport z wizami,
 - przejazd kolejowy poc. pospiesznym z Warszawy do Warszawy,
 - przewozy z dworców do hoteli,
 - hotele z pierwszymi śniadaniem.
- Każdy z uczestników będzie mógł zabrać z sobą po zapłaceniu powyższych kosztów, równowartość zł. 200.— w markach niemieckich po cenie niższej — i zł. 300.— w markach niemieckich po cenie 100 mr. = ca 215 zł.
- Zapisy do dn. 10 lutego 1938 r.

Ze względu na konieczność zamówienia hoteli o które b. trudno, prosimy o szybkie zapisy.

Wycieczka na Targi Brytyjskie i Targi Lipskie

Jak podaliśmy w poprzednim numerze organizujemy na tegoroczne Targi Brytyjskie wycieczkę, połączoną z zwiedzaniem niektórych fabryk.

Poniżej podajemy pełny program wycieczki na Targi Brytyjskie i Targi Lipskie.

dn. 25.II	godz. 22.20	— wyjazd z Warszawy.
" 26.II	" 8.02	— Berlin, przyjazd, śniadanie, czas wolny do dyspozycji uczestników.
"	" 13.58	— odjazd pociągiem FD. do Hoeck v. Holland, obiad, kolacja w wagonie restauracyjnym.
" 26.II	" 20.32	— Hoeck v. Holland przyjazd.
" 27.II	" 23	— odjazd statkiem.
" 27.II	" 8.30	— Londyn (Liv. Str.) przyjazd, przewiezienie na dworzec Londyn Est.
" 27.II	" 9.15	— odjazd do Birmingham.

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERSKIE
Biblioteka F. M. „Ursus”

27.II	11.10	— Birmingham przyjazd, przewiezienie do Hotelu Imperial, zwiedzanie Targów.	8.III	—	— zwiedzanie Targów.
28.II		— indywidualne zwiedzanie Targów.	8.III	—	— zwiedzanie fabryk.
1.III	9	— zwiedzanie fabryk B.S.A. (automaty), Ward (rewolwerówki), Archdale (wierarki, frezarki).	9.III	19.04	— wyjazd do Berlina.
1.III	19.10	— przewiezienie na dworzec.	9.III	20.48	— przyjazd do Berlina, przewiezienie do hotelu.
1.III	19.50	— odjazd do Londynu.	10.III		— zwiedzanie fabryk.
1.III	22.05	— Londyn przyjazd, przewiezienie do hotelu Morton lub Regent Palace.	10.III	24	— wyjazd do Warszawy.
2.III	9	— zwiedzanie Targów.	11.III	9.03	— przyjazd do Warszawy.
3.III	9	— zwiedzanie fabryki H. Hughes (przyrządy lotnicze), Glacier Metal (stopy metali) w Aleperton i Ailsa Craig (silniki Diesla).	<i>Cena zł. 790 — obejmuje:</i>		
4.III		— zwiedzanie Targów.	a. paszporty z wizami,		
5.III		— zwiedzanie Targów.	b. przejazdy kolejowe poc. pospiesznym (FD) klasa II z Warszawy do Warszawy.		
5.III	20	— przewiezienie na dworzec.	c. przejazdy statkami kl. I.		
5.III	20.30	— wyjazd do Berlina, kolacja, śniadanie, obiad w wagonie restauracyjnym.	d. przewozy z dworców do hoteli i spowrotem.		
6.III	16.26	— Berlin przyjazd, przewiezienie na Anth. Bhf.	e. hotele (pokoje jednoosobowe) z pierwszemi śniadaniem.		
6.III	17.15	— odjazd do Lipska.	f. utrzymanie w drodze w wagonach restauracyjnych.		
6.III	19.31	— przyjazd do Lipska, przewiezienie do hotelu.	g. usługi przewodnika.		
7.III		— zwiedzanie Targów.	Každy uczestnik będzie mógł zabrać z sobą po zapłaceniu powyższych kosztów walutę w równowartości do sumy zł. 700.—		

Uczestnicy, którzy nie jadą na Targi Lipskie i powracają dn. 6. III. br. do Warszawy płacą zł. 650.—. Zapisy do dnia 5 lutego 1938 r.

Rynek metali w 1937 r.

Fluktuacje cen światowego rynku metali w 1937 roku stanowią niewątpliwie ciekawą ilustrację przebiegu koniunktury w tym roku, akcentując jaskrawie wybitnie interwencjonistyczny charakter przyczyn poprawy, wywołany po części wielkimi zbrojeniami, po części zaś realizacją programu wielkich robót, jakie prowadzone były przez rząd wielu państw w roku ubiegłym.

Na temat ruchu cen w 1937 roku, niemieckie czasopismo „Metallwirtschaft“ zamieściło 28 stycznia r.b. ciekawy artykuł dr. Alfreda *Jakobsa*, który podajemy poniżej w obszernym streszczeniu.

Rok 1937 był na światowym rynku metali szczególnie niespokojny. Przyniósł on na przestrzeni kilku miesięcy gwałtowny wzrost a wkrótce potem niemniej gwałtowny spadek cen metali.

Historia ruchu cen, w powojennem dwudziestoleciu kształtowała się dla zasadniczych metali w sposób następujący:

Najwyższe ceny od roku 1872/73	lipiec 1917
Spadek cen do	kwietnia 1918
Wzrost cen do	listopada 1918
Spadek cen do	maja 1919
Wzrost cen do	września 1920
Ostry spadek cen do	sierpnia 1922
Lekka poprawa cen do	kwietnia 1923
Ostry spadek cen do	lipca 1928
Poprawa cen do	kwietnia 1929
Ostry spadek cen do	lipca 1932
Dalszy spadek cen do	czerwea 1936
Gwałtowna wyżka cen do	marca 1937
Spadek cen do	końca 1937

Od 1920 roku aż do 1932/5 roku ceny miedzi, ołowiu, cynku i cyny spadły o 65%, kształtując się na poziomie 40% cen z 1913 roku. W okresie od 1935 do marca 1937 r. ceny metali podwoiły się, osiągając w porównaniu z 1913 r. 80%.

Ciekawym jest zestawienie kształtowania się wskaźnika cen metali w porównaniu z ogólnym wskaźnikiem cen hurtowych w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, przyjmując rok 1913 = 100.

Srednia roku	Ceny metali w Londynie	Wskaźnik cen hurt. w Anglii	Wskaźnik cen hurt. w St. Zjedn.
1924	123	141,0	145,4
1925	141	148,3	157,9
1926	136	143,3	148,1
1927	120	136,7	141,6
1928	107	138,5	140,3
1929	113	136,5	136,5
1930	80	123,8	119,5
1931	55	104,6	97,0
1932	43	93,0	73,2
1933	46	75,2	68,7
1934	42	64,0	64,3
1935	44	68,0	63,4
1936	47	68,6	68,3
1937 marzec	83	74,8	76,5
1937 grudzień	45	70,5 (listop.)	77,4 (listop.)

Zdaniem autora, aczkolwiek w końcu r. ub. zaznaczyły się zarówno w Wielkiej Brytanii, jak i w Stanach Zjednoczonych objawy pogarszania się koniunktury, to jednak nie należy oczekiwać spadku cen metali, gdyż w ślad za niższą, jaką zanotowano w roku ubie-

głym poszło znaczne ograniczenie produkcji metali. Natomiast jako okoliczność niesprzyjająca koniunkturze metali wskazuje Autor fakt rozwijającej się coraz szybciej produkcji metali lekkich i materiałów sztucznych, zastępujących metale.

Z kolei przechodzi Autor do omówienia sytuacji w poszczególnych metalach.

Miedź. Cena miedzi, która w 1934 r. wynosiła na giełdzie londyńskiej około 86 zł. za 100 kg., podniosły się w 1936 roku na około 112 zł. za 100 kg., zaś w marcu 1937 r. wynosiła już około 200 zł. za 100 kg., w listopadzie 1937 r. spadła do około 105 zł. za 100 kg.

Światowa produkcja miedzi wyniosła w 1937 r. o 40% więcej aniżeli w roku poprzednim. Stan zapasów, który od maja 1937 r. spadał, wykazał w następnych miesiącach wzrost, osiągając w październiku r. ub. 347.000 ton.

Zużycie miedzi spadło z 196.000 ton w kwietniu 1937 r. na 144.000 ton w październiku tego roku, ale pomimo to łączne spożycie pierwszych 3 kwartałów r. ub. wykazało w porównaniu z rokiem poprzednim wzrost o 27%.

Międzynarodowy Kartel Miedzi, który na wiosnę 1937 r. pozwolił na nieograniczone kwoty, musiał przeprowadzić ograniczenie produkcji, ustalając od 1 grudnia 1937 r. klucz 105 dla kwot zasadniczych (w okresie kwiecień — październik, klucz kwoty osiągnął 140 zasadniczego).

Ołów. W lutym 1935 r. notowano ołów na giełdzie londyńskiej około 27 zł. za 100 kg. Średnia za 1936 r. wynosiła około 46 zł. za 100 kg. W marcu 1937 r.

ołów osiągnął 86 zł. za 100 kg. W listopadzie 1937 r. notowano ołów około 43 zł. za 100 kg., czyli około połowy ceny z 1913 roku.

Produkcja ołowiu osiągnęła w okresie 3 kwartałów 1937 r. poziom o 15% wyższy, aniżeli w roku poprzednim. Stan zapasów ołowiu w Stanach Zjednoczonych, który w 1935 r. wynosił około 200.000 ton obniżył się we wrześniu 1937 r. do 83.000 ton, wykazując w następnych miesiącach tendencję zwykłą.

Cynk. Najniższy poziom cen osiągnął cynk w marcu 1935 r. kiedy na giełdzie londyńskiej notowany był około 30 zł. za 100 kg. W grudniu 1936 r. cena wzrosła do około 45 zł. za 100 kg., a najwyższy poziom osiągnęła w marcu 1937, kiedy cynk notowany był około 86 zł. za 100 kg. W rezultacie spadku ceny notowano cynk w listopadzie r. ub. około 43 zł. za 100 kg.

Produkcja cynku, która w okresie do czerwca r. ub. stale wzrastała, wykazała potem tendencję zniżkową, by w ostatnim kwartale poprawić się znowu. Średnio za okres pierwszych trzech kwartałów r. ub. kształtowała się o 15% wyżej aniżeli w roku poprzedzającym. Stan zapasów w Anglii i Stanach Zjednoczonych, które w 1931 r. wynosiły 143.000 ton, obniżył się w kwietniu 1937 r. do 31.000 ton, by następnie wzrosć do poziomu 60.000 ton w listopadzie r. ub.

Cyna. Najniższy punkt notowań cyny nastąpił w kwietniu 1932 r., kiedy wynosił pg. notowań giełdy londyńskiej około 360 zł. za 100 kg. Średnia cena za 1936 r. wynosiła około 540 zł. za 100 kg. W marcu 1937 r. notowano cynę około 720 zł. za 100 kg., a w listopadzie r. ub. spadła do około 490 zł. za 100 kg.

Przeciętna roku	Miedź			Ołów			Cynk			Cyna Standard		
	£. sh d.	1913 = 100	1913 = 100	£. sh d.	1913 = 100	1913 = 100	£. sh d.	1913 = 100	1913 = 100	£. sh d.	1913 = 100	1913 = 100
1913	73 4 7	100	100	20 2 6	100	100	22 18 11	100	100	201 15	100	100
1924	68 4 8	85	85	34 12 10	161	161	32 12 7	133	133	249 13	112	112
1925	66 19 2	91	91	37 15 6	186	186	36 4 11	157	157	261 14	129	129
1926	65 14 4	90	90	32 9 11	161	161	34 2 1	149	149	289 10	144	144
1927	62 6 5	85	85	25 12 3	127	127	28 9 7	124	124	286 19	142	142
1928	69 8 3	95	95	22 8 7	111	111	25 5 5	110	110	226 16	112	112
1929	85 12 11	117	117	24 11 9	122	122	24 18 3	109	109	204 15	102	102
1930	62 14 7	86	86	18 1 4	90	90	16 11 4	72	72	142 1	70	70
1931	43 5 0	55	55	12 18 10	60	60	12 3 10	49	49	118 10	55	55
1932	36 15 0	36	36	11 17 8	43	43	13 11 3	43	43	136 0	49	49
1933	37 1 0	34	34	11 13 0	39	39	15 13 0	46	46	193 19	65	65
1934	33 11 8	28	28	10 17 0	33	33	13 13 3	37	37	230 7	71	71
1935	35 14 0	29	29	14 4 10	42	42	14 1 8	37	37	225 14	67	67
1936	42 17 8	35	35	17 12 0	53	53	14 18 3	39	39	204 13	61	61
1937	60 1 5	50	50	23 6 5	70	70	22 5 5	59	59	242 7	73	73
Przeciętna miesięczna												
Styczeń	56 13 0	46	46	27 5 5	81	81	21 3 0	55	55	229 10	68	68
Luty	64 11 5	53	53	28 6 4	84	84	25 2 4	65	65	234 0	69	69
Marzec	77 0 1	63	63	33 0 1	98	98	33 4 10	86	86	283 6	84	84
Kwiecień	67 10 8	55	55	26 0 5	78	78	26 4 5	69	69	267 9	80	80
Maj	64 13 5	53	53	24 0 0	72	72	23 1 10	61	61	250 17	75	75
Czerwiec	62 5 5	51	51	22 17 8	69	69	21 10 0	57	57	250 9	75	75
Lipiec	63 10 3	53	53	23 16 1	72	72	22 11 5	60	60	263 14	79	79
Sierpień	64 2 3	53	53	22 12 3	68	68	24 2 10	64	64	264 15	80	80
Wrzesień	59 12 8	49	49	20 19 10	63	63	21 8 3	56	56	259 2	78	78
Październik	45 18 19	38	38	18 5 3	55	55	17 14 5	47	47	224 1	67	67
Listopad	39 8 0	33	33	16 14 0	50	50	15 15 3	42	42	190 14	57	57
Grudzień	40 0 0	33	33	15 18 0	48	48	15 6 5	41	41	190 12	57	57

Produkcja światowa, która w 1933 roku wynosiła 101.000 ton wzrosła w 1936 r. do 187.000 ton. Stan zapasów, który w 1932 roku wynosił 59.000 ton, spadł w 1935 r. do 16.000 ton, podnosząc się następnie do 22.400 ton w listopadzie 1937 r. Spożycie cyny wzrosło w 1937 r. w porównaniu z rokiem poprzednim o 14%.

Międzynarodowy Komitet Cyny obniżył kwotę produkcyjną na I kwartał 1938 r., która do końca 1937 r. wynosiła w stosunku do zasadniczej 110 a wyzyskiwana była w granicy 90, na 70.

Na zakończenie podajemy zestawienie ruchu cen najważniejszych metali w okresie 1913 — 1938 pg. notowań giełdy londyńskiej w złotych funtach sterlingów za tonę angielską. (Patrz str. 35).

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY

Budowa nowej fabryki dla produkcji obrabiarek w Indiach Brytyjskich. Według danych amerykańskiego Office of Foreign and Domestic Commerce powstało w Kalkucie Indian Machine Tool Mfg. Co. Ltd. z kapitałem 185.000 \$.

Założycielem tego przedsiębiorstwa jest firma Indo-British Engineers, Calcutta, która powołała już do życia towarzystwo Calcutta Electrical Engineering Co. Ltd. zasilane ściśle kapitałami i siłami indyjskimi. Przedsiębiorstwo to ma na celu budowę obrabiarek różnego typu. (T).

Wzrost produkcji aluminium we Włoszech. Produkcja aluminium w Italii wyniosła w 1937 r. 20.000 ton, a w tym roku oczekiwane jest zwiększenie jej do 30.000 ton.

W 1927 roku całkowita produkcja wyniosła zaledwie 2.500 ton i podniosła się w 1936 r. do 15.900 ton. Podczas kiedy Włochy w 1927 r. importowały surowego aluminium oraz szmelcu aluminiowego 3.642 tony, to import w 1936 r. wyniósł już tylko 504 tony. Eksport zarówno surowca jak i szmelcu aluminiowego wyniósł w 1927 r. 280 ton i zmniejszył się w 1929 r. do 159 ton. W 1930 r. wywieziono jednak 642 tony i wywóz ten osiągnął w 1935 r. ilość 6.026 ton. (T).

Wywóz złomu ze Stanów Zjednoczonych Am. P. W listopadzie 1937 r. wywieziono ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej 254.072 ton złomu żelaznego. Z tej ilości wyeksportowano do Anglii 54.728 ton, 54.127 do Italii, 30.517 ton do Polski i Gdańska, 25.284 ton do Niemiec, 22.245 ton do Japonii i 20.820 ton do Holandii. (T).

Sowieckie zamówienia w Belgii. Sowiety na podstawie ofert konkurencyjnych firm powierzyły firmie S. A. John Cockerill w Hoboken koło Antwerpii budowę 2 parowców motorowych, które mają być ukończone w końcu 1938 r. (T).

Budowa nowej fabryki siatki drucianej w Norwegii. W dniu 30 grudnia 1937 r. zostało w rejestrze handlowym w Midhordland zarejestrowane Akc. Tow. Norsk Nettingverk z siedzibą w Laksevaag (Norwegia)

o kapitale zakładowym 200.000 kr. Firma ta zamierza w Nygaardsvik koło Bergen wybudować specjalną fabrykę siatek drucianych, produkcja zaś tej fabryki pokryć ma zapotrzebowanie całej Norwegii na siatkę drucianą do ogrodzeń. (T).

Nowa odlewnia i stalownia w Mukdenie. Hidaichi Seisakusto, japoński koncern maszynowy, przystępuje do budowy w Mukdenie nowej stalowni i odlewni żelaza z kapitałem 5 milionów jen. Konstrukcje fabryczne zbudowane zostaną na przestrzeni 181.500 metrów kwadratowych a budowa rozpoczęta zostanie już w tym miesiącu. (T).

OBWIESZCZENIE.

Do rejestru Spółdzielni R. S. XVI. 2027. Sądu Okręgowego w Warszawie dnia 9 grudnia 1937 roku wciągnięto:

„Spółdzielnia Kredytowa Przemysłowców Metalowych, Spółdzielnia z odpowiedzialnością ograniczoną w Warszawie”. W Warszawie, Marszałkowska 140 m. 1

Odpowiedzialność ograniczona. Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami a ponadto dalszą kwotą równającą się pięciokrotnej wysokości każdego zadeklarowanego udziału.

1. Udzielanie kredytów w formie dyskonta weksli, pożyczek skryptowych oraz rachunków bieżących i pożyczek zabezpieczonych bądź hipotecznie bądź przez poręczenie bądź zastawę papierów wartościowych wymienionych w punkcie 5;

2. redyskonto weksli; 3. przyjmowanie wkładów pieniężnych z prawem wydawania dowodów wkładowych imiennych, jednak bez prawa wydawania takich dowodów płatnych okazielowi; 4. wydawanie przekazów, czeków i akredytyw oraz dokonywanie wypłat i wpłat w granicach Państwa; 5. kupno i sprzedaż na rachunek własny oraz na rachunek osób trzecich papierów procentowych państwowych i samorządowych listów zastawnych, akcji Central Gospodarczych i przedsięwzięcia organizowanych przez Spółdzielnie ich Związki lub Centrale Gospodarcze oraz akcji Banku Polskiego; 6. odbiór wpłat na rachunek osób trzecich, inkaso weksli i dokumentów; 7. przyjmowanie subskrypcyj na pożyczki państwowe i komunalne oraz na akcje przedsiębiorstw o których mowa w punkcie 5; 8. zastępstwo czynności na rzecz Banku Polskiego i banków państwowych; 9. przyjmowanie do depozytu papierów wartościowych i innych walorów oraz wynajmowanie kasetek zabezpieczonych. Czynności wymienione w punktach 4 i 6 Spółdzielnia może wykonywać tylko dla swych członków. Spółdzielnia może udzielać kredytu wyłącznie członkom. Udział: 500 złotych, płatnych jednorazowo przy przystąpieniu. Zarząd: Julian Borstem, i Stefan Gruchala. b) „Poradnik Spółdzielni” i „Przemysł Metalowy”. d) 2 — 3 członków zarządu. Oświadczenie woli w imieniu Spółdzielni składają i za Spółdzielnię pod pieczęcią firmy podpisują dwaj członkowie Zarządu łącznie. e) Powzięcie uchwał w sprawie nabywania i zbywania nieruchomości należy do wyłącznej kompetencji Walnego Zgromadzenia”.

Warszawa, dnia 11 grudnia 1937 roku.

Sąd Okręgowy
w Warszawie.